

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52, Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, ponedeljek 22. maja 1939

Cena posamezni številki din 150

Tudi sami nismo brez krivde

Kakor je res, da je za premnoge pomanjkljivosti v naši javni upravi in organizaciji gospodarstva kriv Beograd, tako pa je enako res, da tudi mi sami nismo brez krivde. In ta naša krivda je dostikrat mnogo večja, kakor pa se misli, in se kaže že v ostri davčni praksi, ki je že slovenska specialiteta, kakor tudi pri večini drugih vprašanj.

Predvsem pa je naša krivda v tem, da nismo sposobni za dosledne in energične akcije in da ne znamo koncentrirati svojega dela. Značilno za nas je, da je vsa naša delavnost silno razbita in da se vedno potezamo hkrati za več velikih stvari in da zato nobene tudi prav ne dosežemo. Vsaka večja akcija pri nas se začne z velikim zaletom, nato pa obvisi v zraku, dokler jo čez leta zopet ne ponovimo z enakim uspehom.

Koliko vika je bilo n. pr. zaradi poglobitve ljubljanskega kolodvora. Celo posebni plakati so se izdali, tisoči in tisoči so se izdali za propagando te misli, danes pa je vsa stvar pozabljena in veliki kolodvorji se modernizirajo v drugih krajih. Niti tega ne moremo doseči, da bi se tlakoval prostor pred tovarnim kolodvorom v Ljubljani. Tako zelo smo že slabotni, da je postalo neizvedljivo celo to, da bi mestna občina ljubljanska smela ta prostor katranizirati. Birokratizem ne dopušča niti tega in tako bodo morali še naprej trpeti ljudje in živali.

Vprašanje naših bolnišnic je drugo tako žalostno poglavje naših neizvedenih akcij. Leta in leta že pišejo listi o škandalu, da spe po dva in celo trije bolniki v eni postelji, toda zlo še vedno ni odpravljeno. Niti to nam ni prihranjeno, da stoji že nove bolniške stavbe v surovem stanju, a se ne morejo zaradi pomanjkanja sredstev dokončati. Sedaj se obljublja krediti Suzorja. Ne glede na to, da ti krediti nikakor niso izredno ugodni, je pri vsej zadevi važno še to, da bomo morali rešiti vprašanje bolnišnic le z lastnimi sredstvi. Kajti posojilo Suzorja bomo plačali mi sami.

Pri tej priliki pa je treba opozoriti še na nekaj. Če bo sklenjen sporazum, in o tem ni in ne sme biti dvoma, padejo vse bolnišnice na samouprave. 50 milijonov din bo morala samo slovenska samouprava pripraviti za bolnišnice. Če bi znali doseči, da bi se vsaj nekatere bolnišnice uredile že sedaj, bi se za toli zbrala vsota teh 50 milijonov din. Ker pa tega nismo znali doseči, bo padlo vseh teh 50 milijonov din na nas. Pa kako bi to dosegli, ko nismo znali doseči niti tega, da bi država plačala to, kar je za bolnišnice dolžna.

Naše cestno vprašanje, vprašanje tujkega prometa, poslopije univerzitetne knjižnice itd., itd., nadalje dokaz, kako znamo si čer začeti velike akcije bučno in glasno, ne znamo pa jih izvesti do konca. Obstanemo vedno sredi pota, dosti "at pa tudi že na začetku pota.

Krivda vseh teh neuspehov pa je v tem, ker kljub svoji malostovitosti ne znamo koncentrirati svojih sil, ker je naša organizacija dosledno oslABLJENA OČ našega že tradicionalnega dualizma. Nismo

srečni, dokler nimamo za vsako stvar po dve organizaciji, ki pa ne služita tekmi, temveč ki se z vso doslednostjo medsebojno ovirata.

Pa še nekaj je treba čisto odkrito reči. Iz naše javnosti pride mnogo zdravih in koristnih pobud. Toda tisti, ki imajo vodilno vlogo v naši javnosti, teh pobud ne vidijo, ker imajo čisto druge skrbi. Skrb za domačo moč je dominantna in ta narekuje vse delo. Inicij

ativa, ki ne služi krepitvi domače moči, se ne upošteva, tem bolj dobrodošla pa je vsaka iniciativa, ki krepi domačo moč.

Zato tudi mladina ne more priti naprej, zato ne najde razumevanja za svoje holenje. Samo tisto hotenje mladine, ki more biti koristno domači moči, le tisto najde blagohoten sprejem. Vsako drugo pa se prezre ali pa celo zatire.

Zaključna črta iz vseh teh dej-

stev more zato pokazati samo en rezultat: da naša nacionalna organizacija zastaja in da smo vedno manj sposobni za ureditev celonih vprašanj, ki so za nas najvažnejša. Ne znamo se usposobiti za javno delo, ker nam je le toliko važno, v kolikor se nanaša na naš dualizem. Ta nas ovira na vsakem koraku in zaradi tega dualizma se ne morejo zboljšati naše razmere. Ne le Beograd, tudi sami smo krivi teh slabih razmer.

rok kaujon, ki se da premostiti le mestoma in še tam samo z velikimi stroški, ki bi prav tako odločilno vplivali na nezadostno rentabilnost proge. S tema dvema zaprekama, ki nista samo gospodarskega, temveč tudi eminentno strokovno-gradbenega značaja, se je moralo vsekakor, in to v polni meri računati. Na žalost je prav nepravilno poznavanje tega vprašanja bistveno zavlačevalo začetek dela. Niti zakon o Blairovem posojilu leta 1922., ki je uzakonil tudi že izgraditev zveze od Kočevja na sušaško progo, niti razne konference in odločitve železniške uprave niso dali rešitve.

Končno je železniška uprava po vsestranskem pretehtanju in preračunavanju leta 1927. odločila, da se bo zgradil prvi izmed obeh omenjenih železniških sistemov, t. j. s pomočjo delnih zvez Sevnica—Tržišče, Črnomelj—Vrbovsko in Kočevje—Severin. Odločeno je bilo, da se mora prvenstveno računati z zvezo Slovenije na Sušaku in ne z Dalmacijo, ki je tudi po liški progi preveč oddaljena s svojimi pristanišči od Ljubljane in Maribora.

Nastopila je od leta 1927. do leta 1935. doba nekakega zatišja. Položaj je postajal iz raznih razlogov vedno bolj brezupen vse dotlej, dokler ni vlada izdala leta 1936. svoje uredbe za gradnjo in trasiranje novih železnic, ki je dobila zakonito moč in kamor je bila po prizadevanju naših političnih činiteljev uvrščena proga Črnomelj—Vrbovsko na prvo mesto onih prog, ki naj se izdelajo v prvih letih po novem gradbenem razporedu. S tem dejstvom je bila dosežena prvokrat večja enotnost v pogledu na bodoče delo. V dobi od leta 1936. do 1939. so bila izvršena na terenu vsa ona dela, ki jih štejemo med predpriprave za izdelavo sleherne železnice, izdelani so bili vsi glavni in podrobni načrti in izvršeno vse ostalo, tako da se je vendarle približal dan, ko bodo lahko zapele lopate svojo pesem med Črnomeljem in Vrbovskim, dočim je 8. decembra lanskega leta hlapec že stekel med Sevnico in Tržiščem.

Skrajšanje poti do morja znaša: Ljubljana—Črnomelj—Vrbovsko—Sušak;

Proti Ljubljani, Karlovcu, Sušaku za 80 km; proti Ljubljani, Zagrebu, Sušaku za 120 km.

Maribor—Sevnica—Črnomelj—Vrbovsko—Sušak;

Proti Mariboru, Zagrebu, Sušaku za 70 km.

Nikakor ne smemo pozabiti na koristi, ki jih bo prinesla nova železnica vsej Sloveniji, našemu Primorju, Gorskem kotaru in vsemu tamkajšnjemu okolju. Že dejstvo, da bo postal Sušak pristanišče Ljubljane in Maribora, govori zelo veliko besedo. Sušak bo dobil poleg dosedanje zveze preko Zagreba še stik s severozapadnim omrežjem naših državnih železnic, kjer najmočnejše utripajo naš promet. Spoj s Srednjo Evropo, zlasti z njenimi predeli na severozahodu, bo krajši in močnejši. Toda ne samo Sušak, vse njegovo zaledje bo pritegnjeno v srednjeevropski promet. Gorski kolar, ki se ponaša z velikim bogastvom lesa, se bo po vsej dolžini pridružil velikemu izvoznemu prometu tudi na sever in tudi turistično bo zavzel povsem drugačen položaj, kakor ga ima danes. Saj nas bo vlak prepeljal v nekaj urah iz Ljubljane do Srbskih Moravic in

Skrajšanje železniške zveze z morjem

Slovesen pričetek del v Črnomlju

Včeraj je Črnomelj sprejemal goste, ki so počastili Belo Krajino ob-priliki zasaditve prve lopate za novo progo, s katero se znatno skrajša železniška zveza Slovenije z morjem. Dela vodi gradbeni odbor vodstvom projektanta inž. Klodiča. Prvi in peti odsek se pričeta delati v železniški režiiji takoj, za ostale odseke se še vrše licitacije. Vsa dela so proračunana za vsoto 140 milijonov din, ker bo proga zahtevala tudi večji predor. Boj za to progo je trajal dolgo, njen pomen pa je ne samo v prometni, marveč gotovo tudi v socialni vrednosti za vse slovensko ozemlje, posebno seveda za Belo Krajino, ki bo imela od obsežne gradbe tudi prva neposredno korist.

Ob prihodu posebnega vlaka so pozdravili ministra dr. Spaho domaćini pod vodstvom župana Klemenca, poslanca dr. Koceta, sreskega načelnika Svetine ter drugih zastopnikov oblasti. Prišli so tudi mnogi poslanci, višji uradniki prometnega resora, župani prizadelih občin in duhovništvo, gostje iz Metlike, iz Novega mesta in Karlovca, prijatelji Bele Krajine s predsednikom dr. Banotom. V lepem številu so bili prisotni tehnični strokovnjaki z dr. Nago-detom in zastopniki tiska iz vse države. Pozdravno brzojavko je poslal tudi predsednik zagrebške industrijske zbornice VI. Arko. Ob zvokih godbe je odšel g. minister na tribuno pred kolodvorom, kjer so ga pozdravile deklice z deklaracijo in cvetjem. Na županov pozdravni nagovor je odgovoril prometni minister dr. Spaho z zahvalo za povabilo na to proslavo in pohvalil trud domaćinov za to železniško zvezo. Omogočena je bila gradnja nove proge šele s sedanjim štirimilijardnim posojilom. Spomnil se je tudi zaslug dr. Korosca, ki se pa žal ni mogel ude-

ležiti slovesnosti, ker je zbolel in je poslal zato samo brzojavni pozdrav. Z vzkliki Nj. Vel. kralju in Jugoslaviji je zaključil dr. Spaho svoj govor. Nadrobneje je govoril o boju za novo železnico poslanec dr. Kocet, ki je naštel imena zaslužnih mož, predvsem projektanta Klodiča in odbornikov iz Bele Krajine. Zgodovina bo priznala, da je z zgraditvijo te veje Črnomelj—Vrbovsko pretežni del osnovne zamisli, zvezati celo Slovenijo z morjem, realiziran, vendar pa je treba dovršiti tudi ostalo. Ideja je izšla iz Črnomlja pred 20 leti, zato je prav, da se tu zasaadi tudi prva lopata, in upajmo, da se bo l. 1941. res praznovala tudi otvoritev nove železnice.

Predsednik inž. Klodič je nato pozval k blagoslovitvi prvega koščka zemlje, kjer se prične delo. Lopate so zasadili pred zbranimi delavci in domaćini po vrsti vsi odličniki, za ministrom tudi ljubljanski župan in dolenski župani, predsednik Zbornice TOI Jelačin idr. Ves čas so streljali topiči. Prireditvev samo je zaključil spre-vod mladine in telovadnih društev na glavnem trgu. Popoldne so pa nastopila dekleta z domaćimi plesi v lepih narodnih nošah.

Gostom na čast je bil pripravljen skupen obed v dvorani hotela Lakner, kjer se je domaćinu županu Klemenču zahvalil za zdravilo sam minister dr. Spaho, poudarjajoč okoliščine, v katerih pričinja Jugoslavija reševati velika javna dela. Kakor za to, tako bo pokazala vlada resnost in iskrenost tudi za rešitev hrvaškega vprašanja in kljub sedanjemu zastoju v pogajanjih ter kljub nevarnostim z vseh strani. Ko se je navdušenje poglobilo, je z uspelim govorom označil stališče gospodarstva gospod predsednik zbornice Ivan Jelačin, ki je žel splošno odobravanje.

Potek boja in projekt inž. Klodiča

Predsednik gradbenega odbora inž. Klodič je dal tisku pregled svojega načrta, ki pojasnjuje tudi pomen nove železnice.

Pot, ki smo jo morali prehoditi od načetka železniškega vprašanja Slovenije—Jadran vseh 20 let, ni bila lahka, temveč polna zadržkov, ovir, strankotv in težkoč, kakor je pač vedno tako. Ako samo pomislimo na veliko razpravno dobo v prvih letih naše svobode, ko so se kresala mnjenja, kod naj vodi nova železnica k morju, so nam tehten dokaz za gornjo trditev. Predaleč bi segli, ako bi hoteli, četudi v zgoščenih oblikah, vse to

orisati. Mnogo bi bilo tega odpadlo, ako bi se bili povsod vsi krajevni činitelji zavedali, katere-mu glavnemu namenu naj bi služila nova proga. Saj se nismo tedaj potegovali za kako krajevno železniško progo, pač pa za najboljšo in krajšo glavno, tranzitno progo in zvezo vse naše ožje domovine z morjem po našem državnem ozemlju. Bilo je iz vsega začetka jasno, da potrebuje prav tako Maribor kakor Ljubljana in seveda tudi zaledje izrazito glavno progo k morju, ne pa kakšne lokalne, ki bi mogoče prinesla ožji okolici mesta nekatere koristi, za vso deželo pa

Delnice in od tam bo le še ura vožnje do Sušaka.

Četudi proga Črnomelj—Vrbovsko ne bo zgrajena kot lokalna, pač pa kot glavna proga, bo tudi Bela Krajina imela svoje koristi od nje, posredno in neposredno. Posredno zaradi tranzitnega prometa, neposredno pa, ker bo tudi njen južni del, kakor tudi okoliški okrog Severina pridobil kratko in važno zvezo na sušsko progo in s tem tudi z morjem. Marsikateri vagon bo iz Bele Krajine našel pot tja dol. Saj tudi ta deželica nekaj premor, kar bi bilo za izvoz. Upamo, da se bodo našli tudi ljudje, ki bodo za tako povzdigo Bele Krajine poskrbeli.

Prepričani smo, da se bliža polahko dan, ko bo v letu 1942. prvi vlak pohitel iz Ljubljane in Maribora preko Črnomlja tja k našemu morju. Zasaditev prve lopate dne 21. maja nam bodi samo postaja na našem potu do popolnega uresničenja teženj, ki jih je pred 20 leti sprožila prva vest v javnosti o potrebi nove zveze Slovenije z morjem. Prav tako pa smo uverjeni, da bo po otvoritvi nove proge doprinesen dokaz že v najkrajšem času, da so imeli prav oni, ki so se od samega začetka zavzemali za zgraditev glavne proge, ki naj poveže vso našo lepo ožjo domovino z našim morjem po našem ozemlju.

Na parobrodih

Jadranske in Dubrovačke plovitve imajo obiskovalci Ljubljanskega velesejma znižano voznino tako, da se z vožnjo karto nižjega razreda vozijo v višjem razredu. Za potovanje proti Ljubljani je določen čas od 29. maja do 10. junija, za povratek pa od 5. do 20. junija. Na parobrodih Zetske plovitve pa velja 50% popust od 20. maja do 13. junija, oziroma na povratek od 3. do 20. junija. Sejske legitimacije za znižano voznino na parobrodih se daje pri kopaliških poverjenih (kupaliških poverjenih) in potniških uradih po vsem Primorju in na otokih.

Reorganizacija trgovskega ministrstva

V ministristvu za trgovino in industrijo je dokončno izdelan načrt uredbe o reorganizaciji ministristva. Trgovinski minister je ta načrt že odobril ter bo v kratkem podpisal od drugih članov vlade. Glavne določbe nove uredbe so naslednje:

Ministristvo bo imelo v bodoče šest oddelkov, in sicer: občni oddelek, oddelek za notranjo trgovino, za zunanjo in trgovinske pogodbe, za industrijo in obrt, za denarništvo in zavarovanje ter oddelek za strokovni pouk. Dosedaj je imelo trgovinsko ministristvo samo tri oddelke. Z ustanovitvijo novih oddelkov naj se doseže, da se bodo bolj pospeševale vse panoge gospodarstva ter da bo tudi državna intervencija hitrejša in bolj učinkovita.

Nova uredba predvideva tudi ustanovitev posebne turistične uprave. Ta naj bi se bavila z vsemi vprašanji turizma in hotelirstva. Naša turistika bo dobila s tem svojo centralno ustanovo, ki pa bo stonela, kakor se zatrjuje, na decentralistični podlagi. Ta turistična uprava bo popolnoma samostojna ter prosta vse birokratičnosti. (Upamo, da bo tudi res tako.)

Nova uredba pa predvideva še eno novost. Ustanovi se namreč svet načelnikov, ki bo reševal vsa ona vprašanja, ki se tičejo več oddelkov. S tem naj dobi vse delo v ministristvu enotno smer.

Cela vrsta novih uredb se napoveduje

Jugoslovanski Kurir poroča, da se pripravlja v trgovinskem ministristvu cela vrsta novih uredb, s katerimi naj se reorganizira delo

ustanov tega ministristva. Tako se bo kot prva izdala uredba o ustanovitvi zavoda za proučevanje gospodarstva. Zavod bo organiziran približno tako, kakor so podobni zavodi organizirani v drugih državah. Nadalje se bo izdala uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o pospeševanju turizma. V zvezi s to uredbo se pripravlja tudi uredba o sanaciji gostinskih obratov. Poleg tega se pripravlja uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o zaščiti industrijske lastnine, kot tudi uredba o dopolnitvah in spremembah za-

kona o Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine.

Obljublja se torej zelo velika zakonodajna aktivnost. Bojimo se, da bo ta kar prevelika in da bomo dobili zaradi obilice uredb premalo dobro preudarjene uredbe. Bojimo se nadalje, da bodo nekatere le preveč narejene po tujih vzorih in da zato ne bodo za nas dovolj prikladne. Končno pa se tudi bojimo, da bodo gospodarski ljudje k izdelavi teh uredb premalo pritegnjeni in da se ne bodo dragocene praktične izkušnje teh ljudi zadostno upoštevale. Iskreno

bi bili veseli, če bi se izkazalo, da je ves ta naš strah nepotreben.

Jugoslovansko-nemški stalni odbor

Posvetovanja v Kölnu, ki so se pričela v soboto po prihodu naše delegacije pod vodstvom pomočnika zunanjega ministra M. Pilje, bodo trajala 10 dni. Na dnevnem redu so: ureditev bodočega prometa s Češko in Moravsko oziroma ev. podaljšanje stare pogodbe s CSR, ter ureditev tečaja klirinške marke.

Kako naj se izvede revizija socialnega zavarovanja

Predvsem je potrebna decentralizacija socialnega zavarovanja

Na zboru Centrale industrijskih korporacij, ki bo dne 24. maja v Beogradu, je postavljeno na dnevni red tudi vprašanje revizije socialnega zavarovanja. Kot podlaga za debato o tem vprašanju bo služil referat dr. V. Živadinovića, ki izčrpno podaja ves problem. Iz njegovega zelo zanimivega referata posnemamo naslednje misli.

Osnovni očitke sedanjemu našemu socialnemu zavarovanju je, da nalaga delavcem in delodajalcem velike gmotne žrtve, da pa pri tem ne daje zavarovancem primerne koristi. Zato se socialno zavarovanje vedno bolj odtušuje zavarovancem, ki vidijo v njem vedno bolj samo birokratsko ustanovo.

Res je, da je težko pri socialnem zavarovanju ustreči vsem željam zavarovancev, da bi bili prispevki čim nižji, ugodnosti socialnega zavarovanja čim večje, da pa bi bilo pri tem ustrezno tudi načelom matematične varnosti. Vsega tega seveda ni mogoče doseči v popolni meri, pač pa je treba gledati na to, da se čim bolj približamo idealni rešitvi vsega vprašanja.

Predraga in preburokratična uprava

Kot glavni razlog za pomanjkljivo funkcioniranje socialnega zavarovanja se navaja, da je njegova organizacija preveč birokratizirana in da so zato upravni stroški previsoki. Iz letnih poročil Suzorja izhaja, da rastejo ti stroški stalno ter so znašali upravni stroški Suzorja:

l. 1933.	okoli 55 mil. din
l. 1934.	60,5 " "
l. 1935.	61,5 " "
l. 1936.	63,5 " "
l. 1937.	68,5 " "

Upravni stroški so se torej v petih letih povečali za približno 14 milijonov din ali za več kot 25 odstotkov.

Pri zavarovanju v primeru nesreče se posebno vidi relativni dvig upravnih stroškov. Tako je znašal odstotek upravnih stroškov v dobi 1922.—1926. 18,79%, od l. 1927.—1930 20,35%, v dobi od 1931. do 1935. pa celo 21,17%. A tudi stroški bolezenskega zavarovanja so narasli, in sicer od 15,10% v l. 1922./23. na 17,78% v l. 1927., v l. 1933.—35. pa se gibljejo med 16,61 do 16,97%. V resnici pa je odstotek še večji in znaša 19,12 do 22,6%. Neko zboljšanje se je moglo izkazati najbrže tudi zato, ker se je število zavarovancev povečalo in so se dvignile njih meze, deloma pa tudi zato, ker je mogel Suzor upravne stroške razdeliti tudi na tretjo panogo zavarovanja, namreč na ono za primer onemoglosti, starosti in smrti, ki je bila uvedena l. 1937.

Kar se tiče zavarovanja za primer nezgode, priznava Suzor sam v svojem poročilu, da je bil rezultat poslovanja bolj ugoden predvsem zaradi povečanja prispevka na 8%.

Zato bi bilo treba gledati na to,

da se dosežejo z racionalno organizacijo in poenostavljenjem uprave prihranki. Ti prihranki so tem bolj nujni, ker so bila v zadnjih letih uvedena nova in zelo občutna socialna bremena.

Nadalje se najbolj graja

investicijska politika Suzorja.

Namesto da bi se investirani kapital obrestoval po 6%, kakor je predpisano, se je obrestoval leta 1935. po 4,61%, l. 1936. po 4,67% in l. 1937. po 4,93%. Pri vsoti 600 milijonov din, kolikor znašajo ti kapitali, je izguba na obrestih zelo občutna.

Od Suzorja investirani kapital pa se ni le slabo obrestoval temveč tudi ni bil naložen gospodarsko produktivno. Preveč se je izdalo za palače, ko istočasno ni v naši državi dovolj bolnišnic. Krediti se dajejo predvsem občinam in banovinom, dočim se drugo gospodarstvo zanemarija. Zlasti bi bilo potrebno sedaj, ko so z novimi socialnimi dajatvami bile odtegnjene stotine milijonov iz zasebnega gospodarstva, da bi se naložila denar Suzorja bolj v gospodarska podjetja. S tem bi se tudi povečala gospodarska delavnost v državi, povečalo bi se število zaposlenih delavcev, kar bi bilo zopet v korist Suzorju. Zato se je tudi na mnogih skupščinah Centrale industrijskih korporacij zahtevalo, da se kapital, ki se odtegne iz industrije, tudi naloži v industrijo.

Mnogo pritožb je povzročilo tudi vprašanje samouprave zavarovanja. Prav gotovo se ne more opravičiti, da v mnogih upravnih in nadzornih odborih posameznih krajevnih odborov (organov) Suzorja niso bili industrialci sploh zastopani. Načelo samouprave se mora v resnici izvesti. Nadzorstvo ministra za socialno politiko bi dobilo pravi smisel šele potem, ko ne bi več upravljale ustanove soc. zavarovanja osebe, ki jih samo to ministristvo imenuje.

Zelo kritikuje javnost tudi

zdravniško službo socialnega zavarovanja.

Ne sme se namreč pozabiti, da pridejo zavarovanci v kontakt z zavarovanjem predvsem po zdravniški službi. Vsi zavarovanci pričakujejo predvsem, da dobe v bolniški oskrbi ekvivalent za svoje prispevke. Zato se tu tudi nedostatk socialnega zavarovanja najbolj pokažejo. Od skupnih izdatkov bolezenskega zavarovanja v l. 1937. v višini 261 milijonov din, je odpadlo na zdravnike in zdravnice, na stroške ambulatorijev, sanatorijev itd. 160 milijonov, dočim na hranarino in vse druge podpore le 100 milijonov din. Zlasti pa se v bolezenskem zavarovanju navajajo naslednji nedostatk:

Zdravniki so preobremenjeni, tako po številu bolnikov kakor tudi z upravnimi posli in pisarijami. Čakalnice za bolnike so večinoma slabe, zdravniki posvečajo zaseb-

ni praksi več pozornosti ko uradovi, bolnikom morajo predpisovati samo cenena zdravila, bolniki se pregledujejo površno, ni zadosti možnosti za temeljito zdravljenje, bolniki morajo dolgo čakati, da pridejo na vrsto, zdravniki dajejo silno radi delavcem tri dneve dopusta, ker to ne gre v breme Suzorja, temveč delodajalcev; posebno velike pritožbe so zaradi zdravljenja zob itd.

V svrhu reorganizacije zdravniške službe se zlasti zahteva svobodna izbira zdravnikov po bolnikih; zdravniki naj se ne bi plačevali mesečno, temveč od zdravniških pregledov, večjim podjetjem naj bi se omogočilo, da imajo svoje avtonomno bolniško zavarovanje. Predlaga se nadalje, da bi se delavcem, ki so izrpalji podpore po zakonu o zavarovanju delavcev, priznavala še nadalje pravica do brezplačne zdravniške pomoči, da se vrne delavcem, ki vse leto niso bili bolni, 25% njih prispevkov itd.

Zahteva se nadalje, da bi se bolniški list spremenil in naj bi imel tri dele, od katerih enega bi dobil vedno delodajalec, da bi bil obveščen o vrsti bolezni in njenem koncu. Gozdno-žagarska industrija zahteva zlasti, da se lestvica nevarnosti revidira, nadalje se zahteva poenostavljenje dela rentnih komisij, poenostavljenje uprave itd.

Ravnateljstvo Suzorja je sicer nekatere reforme glede plačilnih nalogov in knjiženja prispevkov ter doklad že samo izvedlo. Izdalo je tudi neka navodila, da se znižajo deficiti, toda zavarovanci se boje, da bodo šli ti prihranki na račun pravih zdravilja bolnikov. Na vsak način pa je notorično, da je reforma socialnega zavarovanja pri nas nujnost, ki se ne bi smela več odlašati.

Predvsem je nujna: decentralizacija socialnega zavarovanja.

K tem izvajanjem bi samo dodali, da bi se po našem mnenju moralo predvsem gledati na to, da se izvede popolna decentralizacija socialnega zavarovanja. Samo na ta način je mogoče upravne stroške znatno znižati, dvigniti kontrolo nad vsem poslovanjem socialnih ustanov in s tem zboljšati zdravniško službo za zavarovance. Decentralizacija socialnega zavarovanja je prvi pogoj vsake dobre reforme in dokler se ta ne izvede, tudi ni pričakovati, da bi se socialno zavarovanje v resnici zboljšalo. Dosegli bomo le krparije, ki ne bodo zadovoljile ne zavarovancev ne podjetnikov. Potrebujemo moderno in dobro ter hitro delujoče socialno zavarovanje, to pa moremo doseči le, če socialno zavarovanje popolnoma decentraliziramo.

Kmetiska posojilnica v Ljubljani obrestuje nove vloge po 4 do 5%.

Politične vesti

Angleška kraljevska dvojica je iz Montreala odpotovala v Ottawa, ki je glavno mesto Kanade. Ob cesti iz Montreala se je zbralo nad dva milijona ljudi, na stadionu je defiliralo 35.000 francoskih otrok. V Ottawi pa je bilo bivanje skrajšano, da bi se pospešil obisk v Washingtonu, kjer želi kralj se bolj utrditi prijateljstvo z USA.

V Ottawi je vladalo za kraljevsko dvojico veliko navdušenje. Kraljica je v radijskem govoru proslavila lepoto Kanade. Kralja je že tu pozdravil tudi poslanik USA in izrazil veselje Amerike ob tem obisku.

Nemški poslanik v Parizu grof Welczek je v Parizu prvič po svojem povratku obiskal vladno palačo.

Truplo uradnika ameriškega poslanstva v Varšavi Grotovskega so našli na železniškem tiru pri Sandomiru. Napadalcu so ga vrgli iz vlaka in odnesli tajne dokumente. Atentat je povzročil veliko vznemirjenost po vsem Poljskem.

Češki fašisti generala Gajde zahtevajo sprejem v vlado in nje popolno reorganizacijo.

Lord Halifax je v soboto v Parizu razpravljal o programu zasedanja v Ženevi, kamor je že odpotoval tudi ruski poslanik Majski.

Zasedanje Društva narodov zbujajo veliko zanimanja zaradi pogajanj med zastopniki Anglije, Francije in Rusije, ki se bodo odločila v Ženevi do srede.

Zavlačenje pogajanj z Rusijo se razlaga z namenom, da hoče Anglija omogočiti Nemčiji primeren gest, s katero bi se mogla uvesti nova pogajanja. Vendar pa je bil ta Chamberlainov poskus v Nemčiji zelo slabo sprejet.

V angleški spodnji zbornici je imel predsednik vlade Chamberlain v petek zunanje političen govor o sedanjem položaju in o pripravljenosti Anglije, ki noče miru za vsako ceno, vendar pa bi se po njegovem mnenju lahko mnoga vprašanja mirno rešila, če bi imeli zagotovilo, da ne bo Nemčija nikogar napadla. Branil je tudi dana jamstva in naglasil veliki pomen pogodbe s Turčijo.

Odločno za sporazum s Sovjetsko Rusijo so govorili opozicijski vodje Lloyd George, Attlee in Churchill. Fronta miru bo po njihovem mnenju popolna šele s priključitvijo Moskve. Opoziciji, ki je stavila tudi predlog za znižanje kreditov zunanjega ministristva, je odgovoril podtajnik Butler, ki je priznal, da je Anglija spremenila svoje prvotne predloge, ki so bili v Moskvi odklonjeni. Pri glasovanju o kreditu so se mnogi poslanci umaknili in se je končalo z 220 proti 96 glasovom v prid vlade.

Zastoj v pogajanjih je nastal še zaradi križajočih se interesov Rusije in Anglije na vzhodu, kjer bi Rusija rada spet vzela nazaj Mandžurijo in hoče zato imeti hrbet zavarovan.

Veleposlanik Majski je izročil v Londonu noto ruske vlade, o vsebini note pa ni nič znanega.

Grof Ciano je dospel v Berlin, kjer bodo zastopniki vlad in štabov podpisali vojaško pogodbo.

Francija bo danes izročila Turčiji tudi sandžak Hataje, ki ga takoj zasedejo turške čete.

Judje so v Palestini priredili velike demonstracije proti angleškemu načrtu in proti objavljeni beli knjigi. Po tem načrtu bi se smelo v desetih letih naseliti samo še 75 tisoč Judov, nakar bi bila Palestina proglašena za samostojno državo. Zastopniki Judov, pa tudi Arabci odklanjajo ta načrt, katerega tudi egiptska vlada noče priporočiti.

O poskusu zasedbe otoka Kurlangsijski pravi japonsko uradno poročilo, da so se čete umaknile, ko so opravile svojo nalogo, ne pa pred intervencijo zapadnih velesil, ki so poslale tja svoje ladje in izkrcale nekaj tjemarijskih oddelkov. Japonsko časopisje zelo ostro napada to »protijaponsko manifestacijo«^{tujecev}, s katero da hočejo preskusiti moč Japoncev.

Japonska bo na strani totalitarnih držav, je dejal zunanji minister Hiranuma. Šla bo po poti imperija in opozarja, da je zveza s Sovjetsko Rusijo za vse države zelo nevarna. Japonska vlada priznava načela morale, vendar pa se je na vzhodu nakopičilo mnogo vprašanj, ki jih je treba rešiti.

Ameriških vojaških vaj se bo letos udeležilo nad 400.000 mož vseh orožnih vrst. Dovoljen je bil tudi nov kredit 773 milijonov dolarjev za vojno mornarico, ker smatra minister Hull, da so interesi Ameriških zed, držav vedno bolj ogroženi.

Velike pomorske vaje ruskega brodograja so bile v Severnem in Vzhodnem morju. Sodelovale so tudi obalne baterije in letalstvo.

Denarstvo

Beograjska borza

Borzni teden je bil krajši zaradi praznika 18. maja, potekel je s čvrsto tendenco za vse državne obveznice in dosegel celo znatne skoke njihovih tečajev, posebno še tečaja vojne škode, ki se je dvignil za 9 in 1/2 poena. Manjkalo je pa blaga. Največji je bil promet begluskih, dalmatincev in 7% nega Blaira. Nespremenjen je ostal tečaj gozdnih in stabilizacijskih obveznic.

Tečaji so bili v glavnem proti

	12. V.	19. V.
vojna škoda	450'—	459'50
7% no investic. pos.	100'—	101'—
4% agrarji	60'—	61'—
6% begluske	88'25	89'—
dalmatinski	86'25	87'50
gozdne	85'50	85'50
7% Blair	91'50	93'25
8% Blair	100'—	102'50
7% Seligman	100'—	101'—
stabil. pos.	100'—	100'—

Rentabilnost državnih papirjev je znašala 19. maja: vojna škoda 544%, inv. pos. 6'92%, agrarji 6'56, begluske 6'74, gozdne 7'02, dalmatinci 6'86, 7% ni Blair 7'51, 8% ni Blair 7'805, Seligman 6'92, stabl. pos. 7%.

Ves promet teh papirjev je dosegel ta teden 72 milijona din, za 178 tisoč več ko v prejšnjem.

Delnice Narodne banke so ostale na 7400. Nekoliko je napredoval PAB s ponudbo do 218 in povpraševanjem do 216 za velike komade (promet 300), druge delnice niso notirale.

Angleški funt je ostal ves teden na 258. Klirinška marka je stalno pri 13'80, brez terminskih zaključkov. Grški boni so popustili za 1/4 točke od 31'75 na 31'50. Ves devizni promet je dosegel 17'2 milijona din; za 6 milijonov več ko prejšnji teden.

Stanje kliringov

Naš presežek v prometu z Nemčijo se je zadnji teden znatno zmanjšal, hkrati se je povečal naš dolg Italiji. Splošno stanje je bilo na dan 15. maja sledeče (v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi: S. V. 15. V.

Bolgarska din	1,8	1,6
Nemčija RM	17,97	15,97
Turčija din	17,15	17,12
Spanija p	2,9	2,9
Češkoslovaška	—	1,28

Pasivni:

Belgija b.	1,977	1,98
Bolgarska din	0,77	0,78
Italija din	35,6	49,25
Madžarska din	7	2
Poljska din	10,9	11,8
Romunija din	4,3	2,5
Sveica fr.	1,83	1,86

Ministrski svet je podpisal uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o pošto-hranilnem, čekovnem in virmanskem prometu, s katero se povečuje rezervni fond Poštne hranilnice zaradi visoke vsote vlog (do 2 milijardi din) od 100 na 250 milijonov din.

Posebni devizni zavod se po pooblaščenju Narodne banke le ne bo ustanovil. Izvedla pa se bo globoka preureditev tega prometa.

V kratkem se bo določil poseben višji tečaj za devize naših izsejencev.

Pošiljanje efektivnih valut v tujino je dovoljeno odslej samo z dovoljenjem Narodne banke tudi za pooblaščen zavode in sicer po čl. 5. pravilnika. Za uporabo prostih deviz velja predpis od 5. maja za okenske devize.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuče itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Vprašanje zaštite cen

Ob pripravah za novelacijo zakona proti nedostojni tekmi

Zagrebsko glasilo Združenja trgovcev za mesto in okraja Zagreb ter Dugo selo »Trgovac« je objavilo v številki z dne 1. maja o tem vprašanju pod gorenjim naslovom kratko razpravo dr. Stefana Bogata. Zaradi važnosti tega vprašanja posnemamo vsebino članka, ki bo zanimala tudi naše gospodarske ljudi.

V gospodarskih krogih se ob razpravljanju o zaščiti cen načenja tudi vprašanje, ali se prodaja blaga pod ceno (zbijanje cene, Preisunterbietung, Preisschleuderei) more smatrati za nelojalno konkurenco ali ne. Ker se najavlja novelacija sedanjega zakona o tej, se zdi piscu važno prikazati vprašanje o zaščiti cen z raznih vidikov.

Predvsem pa želi razčistiti predsojdek, po katerem da je vsaka taka zaštita naperjena zoper potrošnike in že karteliranje podjetij. Trdi se, da zahteva korist kupca kolikor mogoče nizke cene, da je vsako naravnavanje cen torej okrivitev teh interesov. To pa je nesporazum, ker se tu zamenjujeta pojma svobodne tekme in spodbijanja cen radi konkurence. Vprav podjetniki nimajo nič proti svobodni tekmi, ki je podstava njihovega poslovanja in vsega gospodarstva. Ne more se prepovedati prodaja po nižji ceni. Če pa prodaja trgovec ceneje — ali celo z zgubo — zato, da bi kupce nazunaj prepričal o nižjih cenah vsega svojega blaga in privabil tako odjemalce svojih kolegov, nato pa si žrtvovano razliko povrne pri drugih predmetih, dalje če naprej ve, da odjemalce samo meša, ker gotovo ne dobi novega blaga po tej ceni, pa ugodno kupljeno blago vendar pod ceno prodaja, to gotovo ni ljudstvu v korist in je to nedostojna tekma, ki oškoduje konkurenta in ustvarja napačne pojme o poslovnih možnostih trgovca. Treba je torej ta dva pojma strogo ločiti.

Sedanjí naš zakon iz l. 1930. ne našteva zbijanja cen med dejanji nelojalne konkurence. Uvrstiti bi se moglo le pod splošno klavzulo § 1., ki določa, da je vsak, kdor stori radi poslovne tekme kaj dobrim običajem nasprotnega na škodo drugega tekmečca, tožljiv s tem, da se taka dejanja prepovedo, odstrani tako nastalo stanje in popravi storjene škode. Ni pa dvoma, da je zbijanje cen med tekmovalci radi tekme v poslovnem prometu nasprotno dobrim običajem. Le za prakso s tem stvar ni rešena, ker je treba ugotoviti konkretno zbijanje cen in določiti pojem, o pa je najtežji del vprašanja. Najprej je treba ugotoviti, katera je tista cena, izpod katere se prodaja more smatrati kot spodbijanje, in okoliščine, v katerih je to protivno dobrim običajem.

Pojem cene

Cen je po teoriji in v praksi mnogo vrst. V navedenem primeru gre za prodajno ceno, ki je pa zelo individualna že po tem, če se ji priračunavajo stroški, lahko je pa tudi dnevna tržna cena. Navidezno bi se dalo predpisati, da je nelojalna vsaka prodaja pod nabavno ceno. Ta pa ni v navadi in je lahko tudi krivična oziroma jih je tudi več vrst, gotovo pa je posebno tržno nabavno ceno težko ugotoviti. Če se upoštevajo stroški, režija in primerni dobiček, je kalkulacija podjetij zelo različna, že po obsegu podjetja, njegovi naravi in organizaciji. Če se pa vzame za osnovo dnevna ali tržna prodajna cena predmeta, je rešitev pravilnejša, toda se včasih težko uporabi, posebno ko je treba to ceno naknadno ugotoviti in ob

že drugačnih razmerah. Ze vprašanje cene same zadeva torej na mnoge težkoče.

Vprašanje prodaje

Podobno je z vprašanjem, kdaj se lahko prodaja smatra kot nasprotna dobrim običajem. Čeprav je dosti primerov prodaje pod ceno in tudi pod nabavno ceno, jih vendar še vedno ne štejemo med nelojalne. To velja n. pr. za modne predmete, ki se zbog zastarelosti morajo včasih vreči iz skladišča kot balast in da se obvarujemo še večje zgube. Isto velja za lahko pokvarljivo blago. Te primere mora opredeliti nelojalne tekme izvesti.

Videti pa je, da bi se dalo vsaj na videz prepovedati prodajanje pod ceno, akršna ustreza trenutni vrednosti. V praksi je tudi to merilo nezanesljivo. Posebno v trgovini pa je vprašanje zbijanja cen eno najvažnejših in ga je treba pravično ter zadovoljivo rešiti.

Predmeti z zaščitno znamko

Ločeno bi se dalo obravnavati vprašanje cen za žigovne, zaščitene predmete z znamko (Markenartikel). To je standardizirano blago s stanovitno obliko, količino in kakovostjo, tako da je enotna cena najlažje ostvarljiva. Ker bi se utegnile to vprašanje najprej rešiti, se velja zdaj o tem sporazumeti. Žigovne predmete dobavljata veletržec ali zastopnik detajlnemu trgovcu navadno v enaki vrsti, kvaliteti in opremljenosti s pogojem stalnih cen za konsumente. Žig pomeni obeležje, bodisi ime, tvrdko, znak, sliko, opremo itd., ne glede na to, ali je ta znak žig, zaščiten po zakonu o zaščiti industrijske svojine. Glavno je, da blago dobi povsod po isti ceni in zaobali. To se uvaža tudi v svetovnem merilu že za mnoge predmete (fotografske, zdravilne itd.).

V dobah depresije se pa vprav ti predmeti radi uporabljajo za nelojalno pritiskanje cen. To doživljamo vsak dan v praksi. Zaradi velike reklame je to blago naj-

bolj znano, znana tudi cena in se tako vsaka sprememba hitro opazi. Posledice tega zbijanja cen so strahovite, ker utegnejo uničiti cele stroke delavnosti. Zato so prizadeti že zgodaj zahtevali zaščito cen takih predmetov. Predlagali so, naj se za to blago uvede dolžnost ali vsaj možnost registracije z javnopravno veljavo. Potem bi ti predmeti uživali neke prednostne ugodnosti in bi bilo zbijanje njih cen kaznivo kot nelojalna tekma ter bi se dalo kmalu preprečiti. Zdi se, da je to za zdaj tudi edina možnost zaštite cen. Samo žigovni predmeti so objektivno določeno blago, pri katerem je objektivno postavljena tudi cena in se da zbijanje cen naglo ugotoviti. Ne bi se pa tudi mogla taka zaštita odklanjati kot karteliranje, ker ne gre za monopolizirano blago, marveč so v prometu še mnogi podobni predmeti drugega izvora.

Sodne ustanove

Pobude iz stanovskih krogov se dopolnjujejo tudi z zahtevu, da se ustanove posebna razsodišča za cene ali vsaj poseben sodni oziroma upravni postopek.

Mnoge gospodarske organizacije so predlagale, naj bi se ta vprašanja reševala pred posebnimi sodnimi kolegiji s sodelovanjem zasebnih razsodnikov ali vsaj prisednikov svetovalcev. Tak poskus so napravili pred nekaj leti v Avstriji, a so ga v enem letu opustili, ker se ni obnesel zaradi prepogostnega menjavanja laičnih sodnikov in ker so se tako izdajale nasprotujoče si sodbe.

Naš sedanjí zakon je deloma že ločil od nelojalne tekme nekatere stalne primere (premijske kupčije, plazovne posle i. dr.), ki jih kaznujejo že upravna oblastva prve stopnje. Morda bi bilo zato najboljšje, da se ob novelaciji zakona zajeti drugi primeri uvrste v administrativno-pravni del, to je v tretje poglavje zakona. Skrajšal bi se s tem tudi predolgi postopek, ki je prikladen za gospodarska vprašanja. To naj bi poskušale doseči gospodarske ustanove.

Olajšave za konverzijo dolgov

Na podstavi § 113. finančnega zakona za l. 1939./40. je predpisal ministrski svet na predlog ministra za finance uredbo o taksnih olajšavah pri konverziji obstoječih denarnih dolgov, ki se glasi:

§ 1. — Za vse listine o hipotekarnih posojilih, izvemski menice, s katerimi se glede denarnega dolga, že izpričanega z listino, pri istem upniku spreminja samo višina obresti ali rok za plačilo ali se kapitalizirajo neplačane obresti, je treba, če je bila za ta pravni posel že v začetku plačana po zakonu predpisana 'aksa, plačati do zneska prvotnega dolga samó stalno takso 20 dinarjev.

Če se napravi taka sprememba s sodno poravnavo, se za tako poravnavo ne plača 1% na taksa iz tar. post. 8. oziroma 22. zakona o sodnih taksah, marveč samo zadavna taksa na zapisnik in zgoraj navedena taksa za listino v znesku 20 dinarjev.

Prednje določbe veljajo zlasti tudi za tiste listine, s katerimi izdajo, da bi se znižala obrestna mera, zastavne liste z znižanimi obrestmi tiste ustanove, ki so pooblaščenice izdajati zastavne liste, in izdajo te zastavne liste radi konverzije hipotekarnih dolgov.

Če se v teh listinah obenem zvišuje znesek prvotnega dolga, veljajo glede razlike (presežka) kot

listina o novem pravnem poslu, pa se pobere na ta presežek redna taksa tako za pravni posel sam kakor tudi za morebitni vpis v javne knjige.

§ 2. — Upniški zavodi so dolžni voditi o opravljenih konverzijah hipotekarnih dolgov posebne zapiske (dnevniške), v katere vpisujejo posle o konverzijah, glede katerih so se koristili s taksnimi olajšavami po tej uredbi. Ti zapiski morajo vsebovati vse dejanske podatke, iz katerih se dá razbrati, da so bili dejansko dani pogoji za taksne olajšave po tej uredbi.

Ti zavodi so nadalje dolžni predložiti do konca januarja vsakega leta pristojni finančni direkciji sumarne izkaze o konverzijah po prednjem odstavku, ki so bile opravljene pri njih v prejšnjem koledarskem letu.

§ 3. — Finančna oblastva so pooblaščenice opravljati po svojih organih revizijo pri zavodih, omenjenih v tej uredbi, pregledovati te zapiske (dnevniške) in se vobče prepričevati o pravilnosti in popolnosti vseh podatkov, primerja je jih z izvirnimi listinami, ki jim jih morajo dati ti zavodi na vpogled.

§ 4. — Zavodi, ki sploh ne vrše ali ne vrše redno in pravilno s to uredbo predpisanih dolžnosti, se smejo kaznovati zaradi nerednosti

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno **Rogaško mineralno vodo!** Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

v denarju od 50 do 5000 dinarjev, ne da bi se s tem spremenile kazenske posledice, določene po veljavnih predpisih o taksah.

§ 5. — Če se koristi kdo na neupravičen način z olajšavami po tej uredbi, jamči zavod, ki je konvertiral, za vse takse, za katere je bila s tem državna blagajna prikrajšana.

§ 6. — Glede vsega ostalega veljajo obstoječi predpisi o taksah.

§ 7. — S to uredbo se razveljavljajo vse določbe in predpisi, ki ji nasprotujejo.

§ 8. — Ta uredba stopi v veljavo in dobi obvezno moč z dnem razglasitve v »Službenih novinah« (29. aprila 1939.).

Zunanja trgovina

Narodna banka je izdala dovoljenje, da se smejo placila s Česko-Moravsko poravnovati na borzi.

Izvoz lesa v Francijo se ni popolnoma prost. Interesenti naj se obrnejo s prošnjami na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine. Na izvoznice je uvedena manjša taksa, niso se pa mogle opustiti zaradi francoskih uvoznih predpisov.

Uprava državnih monopolov namerava sezidati tovarno za izdelovanje nikotina iz domaćega tobaka z uporabo enega milijona kg surovine na leto.

Neka francoska skupina je kupila Zadržno mlekarno pri Belovaru, kjer bo predelovala mesečno po pol milijona litrov mleka v maslo, sir in kazein, kar bo pa vse izvozila.

Na Bolgarsko je dospel en član velike angl. gospodarske delegacije, ki je odpotovala iz Rumunije v Grčijo. Njegova naloga je pripraviti pogajanja za večji angleski kredit Bolgarski.

Kmetijske stroje v znesku do 100 milijonov levov po novem vladnem kreditu bo dobavila Bolgarski Nemcija. Nemcija pa bo še povečala svoj uvoz iz Bolgarske, ki je dosegel že doslej 70% vsega bolgarskega izvoza.

3 km južno od Klajpede bo Nemcija postavila novo pristanišče za litavski promet.

Grški predsednik general Metaxas je sprejel vodjo angleške gospodarske delegacije.

Trgovinska bilanca Južnoafriške Unije za l. 1938. izkazuje 179.226.552 funtov (49.515.530 manj ko l. 1937.). Izvoz je znašal 83.344.702 funta (1937: 125.359.840) in uvoz 95 milijonov 881.850 funtov (1937: 103 milijonov 382.242). Trgovinska bilanca je bila pasivna za 12.537.148 funtov, medtem ko je bila l. 1937. aktivna za 21.977.598 funtov.

Egiptovska trgovina je v l. 1938. zelo čutila slabo bombažno žetev in nizko ceno bombaža. Celotni uvoz je znašal 37.000.000 EF (—1 milijon v primeri z 1937., toda več kakor v katerem koli prejšnjem let od 1930.); izvoz pa je dosegel 29.250.000 EF (—10.500.000 EF, najmanjši od l. 1933.). Vel. Britanija je povečala svoj delež pri egiptovskem uvozu od 22% na 23% in pri izvozu od 31% na 34%. Trgovinska bilanca med obema deželama je aktivna za Egipt za ca. 1.500.000 EF (lani še za 4.250.000 EF).

Uradno se sporoča, da je tehnični biro ameriškega vojnega ministrstva v zvezi s tovarno »Right Aeronautical Company« začel izdelovati letalske motorje z 2000 konjskimi silami. To so najmočnejši motorji, kar jih je dosedaj v aviaciji.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 20. maja objavlja: Uredbo o taksnih olajšavah pri konverziji obstoječih denarnih dolgov — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah — Pravilnik za izvrševanje uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah.

Trgovinski register

Vpisali sta se naslednji firmi:

Elektrarna za selško dolino na Češnjici, družba z o. z. Obratni predmet: proizvodnja in oddaja električnega toka za razsvetljavo in pogon ter nakup in prodaja v ta namen potrebnih nepremičnin in premičnin. Družbena glavica 200.000 din, od katere je vplačano v gotovini 50.000 din, 150.000 pa v stvarni vrednosti. Poslovodje: Primož Lotrič, posestnik, Janez Demšar, posestnik v Studenem in Josip Megušar, posestnik v Dolenji vasi. Družbo zastopata po dva poslovodja kolektivno.

Vavpetič Alojzij in drug, mehanična tiskalnica, Šmarca pri Kamniku. Obratni predmet: mehanično in ročno izdelovanje in barvanje vsakovrstnih tkanin na rokodelski način. Javna trgovska družba. Družbenika: Alojzij Vavpetič ml., zasebni uradnik in tiskarski mojster Viktor Dolgan, oba v Šmarci. Prokurist Alojzij Vavpetič st. Družbo zastopata oba družbenika skupno ali pa en družbenik s prokuristom.

Vpisale so se naslednje izpremembe in dodatki:

»Albus«, Avtodružba z o. z. v likvidaciji, Bled. Izbris se vpis likvidacije ter poslovodja in likvidator Zdravko Rus. Vpisala se poslovodja Janez Pretnar, trgovec in Olip Marija, soproga advokata v Beogradu.

Anton Čuk, Blekova vas. Obratni predmet: trgovina z lesom. Izbris se zaradi smrti dosedanj lastnik Anton Čuk, vpiše pa nova lastnica Katarina Čuk.

Avtofax, družba z o. z. v Kočevju. Vpisala se je razdružitev družbe po likvidaciji. Likvidator dosedanj poslovodja Rihard Loser, posestnik v Kočevju.

»Jezersko«, gozdno-prodajniška družba z o. z., Kokra. Družbenik in poslovodja Maksimilijan Salins Spallek se imenuje odslej »Lamezan Salins« Maksimilijan.

»Jugočeška«, Jugoslovanska češka tekstilna industrija d. d., Kranj. Izbris se član upravnega sveta Pavel Theimer.

»Standard«, družba z o. z. industrija usnja, Kranj (poprej Pollak), centrala Ljubljana. Trgovsko poslovanje, podeljeno Pavlu Pollaku in Zori Borštnar se preključuje.

»Arbor«, lesna trgovska industrijska družba, Ljubljana. Po sklepu obne zbornice se je spreminila družbena pogodba. Besedilo firme odslej je italijansko, nemško in francosko. Osnovna glavica v višini 250.000 din je vplačana. Vpiše se poslovodja dr. Rudolf Marn, načelnik banske uprave v p.

Jugoslovanska tiskarna in knjigarna, družba z o. z. v Ljubljani. Vpiše se prokurist Jože Košiček, urednik v Ljubljani.

Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner, d. d. v Ljubljani. Izbris se član upravnega sveta Kondegraber Herbert.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani. Vpiše se član upravnega sveta dr. Ivan Bole, gen. ravnatelj banke Slavije v Ljubljani. Počituje se, da je Ivan Jelačin izvoljen za predsednika, Leo Souvan pa za I. podpredsednika banke.

»Opeka«, družba z o. z. v Ljubljani. Izbriseta se poslovodja Ivan Petelin in Karl Pole, vpišeta pa

se poslovodja Josip Osana, gimn. ravnatelj in vseuč. docent dr. Ivo Ribarič.

Parna žaga »Gorjanci«, družba z o. z., Ljubljana. Izbris se poslovodja Ivan Šiška, vpišeta pa se poslovodja dr. Josip Mal, ravnatelj Nar. muzeja in Franc Sever, župan na Ježici.

»Reka«, lesna industrija in trgovina, družba z o. z., Ljubljana. Vpišejo se poslovodje: Vojteh Hybašek, profesor, dr. Fran Kržan, ravnatelj Ljudske posojilnice, docent dr. Ivo Ribarič in Franc Sever, župan na Ježici.

Svečarna Pax, Kopač & Stele, družba z o. z., Ljubljana. Vpiše se prokurist Janko Stele v Ljubljani.

Družbene papirnice Verže, Gorici in Medvode, d. d. Izbris se član upravnega sveta Alojzij Vodnik, vpiše pa inž. Dušan Serbec, minister v p.

Mariborska livarna in tvornica kovin Joh. Pengg, Maribor. Prokurist je podeljena Jarcu Marijanu iz Maribora.

Frane Swaty, Maribor. Obratni predmet: tovarna umetnih brusnih in ostrilnih kamnov, prva ju-

goslovanska tvornica kolata za brušenje in trgovina s temi predmeti. Prokurist je podeljena Ljudevitu Rebolju iz Maribora.

Izbrisale so se naslednje tvrdke:

Anton Zihnerl, trgovina z lesom, Cerknica — zaradi opustitve obrata.

Slaščičarna Košak, družba z o. z., Ljubljana, v likvidaciji — zaradi končane likvidacije.

Tehniški biro inž. Emil Fiedler, Ljubljana. Obratni predmet: trgovska agentura — zaradi opustitve obrata.

Lavrič Ivan, trgovina z mešanin blagom, Travniki-Draga — zaradi smrti imetnika.

Brata Naglič, izdelovanje in eksport čevljev, Ziri — zaradi opustitve obrata.

Ivan Mikolič, gostilna in mesarija, Smart — pri Slovenjem gradu — vsi zaradi opustitve obrata.

Fric Sever, Očeslavci — zaradi preselitve.

Kump & Gaspari, parna žaga, Ribnik v likvidaciji — zaradi končane likvidacije.

Nadalje je bilo uradno izbrisanih še 16 firm.

Zakaj ne kreditov za Jugoslavijo?

Pod gornjim naslovom objavlja znani angleški politični in gospodarski tehnik »Great Britain and the East« zanimiv članek izpod peresa g. J. M. Bee-a.

V članku se pisec zavzema za to, da bi komisija angleških gospodarstvenikov, ki prav sedaj obiskuje za Romunijo še Grčijo, obiskala tudi Jugoslavijo, da bi se ugotovila vsa britanska trgovinska politika na Balkanu. Da se to ni zgodilo, razlaga pisec s tem, da je Jugoslavija po razvoju v Srednji Evropi, in še posebno po padcu Albanije, v dosti bolj neugodnem položaju kakor Romunija ali Grčija. Toda po mnenju pisca bi moralo biti to le vzrok, da Vel. Britanija podvoji svoja prizadevanja, da poglobi odnose z Jugoslavijo. Namen britanske politike v Južnovzhodni Evropi je, da zagotovi vsem enake možnosti na raznih trgih, in to se ne da doseči brez aktivnih ukrepov. »Če se ne potrudimo, utrditi svoje stike z Jugoslavijo tako kakor z Romunijo in Grčijo, bomo le podpirali nadaljnjo gospodarsko ekspanzijo osi,« pravi g. Bee. »Noben trg ni brezupen, in razmere v Jugoslaviji so celo odlično ugodne za nas.«

Kakor v drugih deželah Jugovzhodne Evrope, je Nemčija tudi v Jugoslaviji razširila svojo trgovino z znano metodo: neomejenim nakupovanjem pridelkov na kredit, s posledico, da se poveča njen izvoz v odplačilo neizbežnih zamrznjenih kreditov. Omejitve trgovine na samo Nemčijo in Italijo ni v Jugoslaviji nič bolj dobrodošla kakor v Grčiji in Romuniji; ni

dvoma, da bi Jugoslovani v celoti veliko rajši videli razvoj trgovine z Vel. Britanijo. Zelo cenijo dobro kakovost angleškega blaga. Toda mora se jim nuditi prilika, da ga kupujejo, in te v sedanjem sistemu omejenega izvoza ne dobijo. Sedaj se ustvarja

anglo-jugoslovanski sindikat

za izmenjavo pridelkov obeh dežel po načelu zamenjave — n. pr. bombaž za les. Tudi ta povratek v menjalno trgovino je posledica sedanjih kupčijskih razmer.

Jugoslavija je še v razvoju in potrebuje mnogo kapitala, posebno za izrabo rudnih zakladov in izboljšanje komunikacij. Britanska podjetnost in kapital sta igrala že precej znatno vlogo v izkoriščevanju jugoslovanskih možnosti, kar priča rudnik Trepča. Nadaljnji korak v tej smeri bi bil znatnejši kredit, ki bi omogočil Jugoslaviji, da takoj naroči potrebne surovine. Dejansko bi kredit bil investicija, kajti o gospodarskem zdravju Jugoslavije ni nobenega dvoma. Njene trgovinske statistike zadnjih let o tem zgornjo pričajo. Sedaj nudena pomoč bo dala Vel. Britaniji neomajno stališče na jugoslovanskem trgu in bo ustavila naraščajočo nemško nadmoč. Nujno je treba porabiti to priliko; posledice nasprotnih politike so vsem jasne.

Opozorjamo na današnji oglas Prometne banke d. d. v Ljubljani ter jo toplotno priporočamo vsem cenjenim naročnikom.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!

Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

listega z rdečimi srci,

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!

Doma in po svetu

Zapiskegi rekrutov na Banjici je prisostvoval tudi knez namestnik Pavle, ki je v lepem nagovoru pozval vojake, naj se zavedajo velikih nalog državne obrambe.

Zunanja ministra Cincar-Marković in Gafencu sta se v nedeljo sestala na Donavi za izmenjavo informacij.

Prešernova rojstna hiša v Vrbi je bila večeraj slovesno izročena javnosti. Proslava se je spreminila v veliko narodno manifestacijo z govorom pesnika Zupančiča in rektorja dr. Kušaja, ki je izročil ključce Prešernovega doma banu dr. Natlačenu.

V Zagrebu se je pričel večeraj jubilejni kongres časnikarjev za 20-letnico ustanovitve Jugoslovanskega časnikarskega društva. Udeležili so se kongresa minister Rajaković in zastopniki drugih resorov in oblasti, pa tudi Penkluba in zbornice in zastopniki tujega tiska. Časnikarji obiščejo tudi Split, kjer bodo gosti mestne občine.

Ameriškim prostovoljcem, ki so poginili na Jadranu, postavijo spomenik na Cetinju.

Akademski pevski zbor je v Kočevju navdušil domače občinstvo s pesmimi slovenskega prepoveda. Po koncertu v hotelu Unionu so odšli pevci v Zavod za slepe in zapeli otrokom nekaj pesmi.

Na večerji turističnega odbora v Beogradu je govoril fin. minister Gjurčić, ki je obljubil večjo podporo vlade turizmu in pojasnil razporeditev hotelirskega kredita letoviščem.

V novo upravo agencije Avale sta izvoljena za Slovence Joško Krošelj in dr. Ivan Ahčin, v nadzorstvo pa senator Smodej. Predsednik je Stjepo Kobasica.

Nemško-jugoslovansko društvo v Berlinu je imelo ob prihodu naše gospodarske delegacije prvo sejo in banket v letalskem domu. Udeležile so se mnoge ugledne nemške osebnosti.

Baldwin, prejšnji predsednik angleške vlade, je v Ulstru govoril o velikih napaki, ki jo pomeni zasedba CSR in ki je tudi njega presenečila, ker te napake od Hitlerja ni pričakoval in je ne more razumeti.

Svedska bo zgradila dve novi veliki križarki za obalno službo.

Irski ekstremisti so baje podtaknili več manjših požarov v nekaterih angleških kopališčih.

Turcija in Anglija sta se sporazumeli tudi za skupno akcijo za ohranitev miru na Balkanu. Ob tem povodu se kaže v Angliji veliko zanimanje za novo Turčijo in njeno bodočnost.

Mussolini je obljubil v nedeljo v Cuneu, da bo odslej molčal, spregovoril pa bo po potrebi italijanski narod. Mnogi se vzklikala med govorom: Pojdimo nad Pariz, v Nice, Savojo! Sodijo, da se je Italija že odrekla samostojnim pogajanjem.

Rim in Berlin sta prejela japonske predloge o ustanovitvi vojaške trozveze, ne bo pa še mogoče, da bi se japonski zastopnik udeležil razgovorov z grofom Ciano ob podpisu nemško-italijanske vojaške pogodbe.

O novem spopadu v Dobruži poročajo iz Sofije. V vasi Sarsarlar so orožniki poklali 7 Bolgarov. Po nekaterih vesteh je opaziti tudi ojačanja turške vojske na meji Bolgarske.

V Pragi je eksplodirala pred hišo bivše prostozidarske lože bomba, ki pa ni povzročila večje nesreče.

Proslava zmage v Madridu se je končala s sprejemom diplomatov v samostanu San Lorenzo v Escorialu in z večerjo v dvorani evangelistov. Nato je potoval general Franco v Burgos k odhodu nemške legije »Condor«.

Glede pogajanj s Sovjetsko Rusijo je Chamberlain zavrnil vse očitke o nekem zavlačenju. Zlasti ne razume, zakaj se je mislilo, da se Anglija izmika vzajemnemu jamstvu; obžaluje pa, da ne pride v Zenevo ruski podkomisar Patjomkin, s katerim bi mogel lord Halifax tam osebno pospešiti sporazum. Vendar upa, da se bo to vprašanje po razgovorih s francosko vlado v Parizu naglo rešilo.

Tri tovarne za orožje in municijo s kapitalom 900.000 funtov bodo zgradili Angleži v Egiptu. Pri tovarni bo udeležen tudi egiptovski kapital.

Uspeh romunskega izvoza

Romunska je v aprilu povečala svoj izvoz od 1,54 na 2,16 milijarde lejev, uvoz pa je ostal na 1,4, kakor v marcu. Znatno več je kupovala Nemčija, za 755 proti 466 v prejšnjem mesecu, manj Češkomoravska s 97 proti 136 milijonom lejev. Skupno odpada na Nemčijo 40%. Druga je kot kupec Italija s 344 (116), povečata pa je svoj del tudi Anglija od 74 na 125 milijonov lejev. Izredno velik pa je napredek nemškega uvoza v Romunijo, Nemčija 638 (462), protektorat 92 (163), skupno 52,2% vsega romunskega uvoza. Zboljšali sta si mesto tudi Italija od 67 na 158 in Anglija od 96 na 121 milijonov lejev. Kakor poročajo Jug. Kurirju, se bo začela tudi Japonska pogajati za romunsko nafto; Nemčija pa je poslala zastopnika H. Göring Werke Schmidta, ki naj doseže, da Romunija natančno določi, kaj bo kupovala od tega podjetja in kako se uredi plačevanje.

Razlika med načinoma

zidanja pred 20. leti in sedanjim je prav ogromna tudi pri nas, čeprav ne živimo v ameriškem tempu. Zadnja leta je naše slavarstvo napredovalo zlasti v tem, da se je začelo posluževati umetnega kamna, izdelanega s hidravličnimi stiskalnici iz znanstveno preizkušenih in pravilno mešanih surovin. Pri nas mnogi še ne poznajo tega stavbenega gradiva, zato ga tudi še ne znajo pravilno ceniti. Prav zaradi tega je potrebno opozoriti nanj. Razstavljeno bo na Ljubljanskem velesejmu od 3. do 12. junija.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 17. maja objavlja: Uredbo z zakonsko močjo o prenosu premoženja verskih zakladov katoliške cerkve v last in upravo katoliške cerkve — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o klasifikaciji gostinskih obratov in o maksimiranju cen v teh obratih — Pravila za podeljevanje državnih štipendij dijakom rudarske tehnike v kraljevini Jugoslaviji — Odločbo o spremembi imen posameznih krajev v dravski banovini — Prepoved vožnje s težkimi vozili po občinski cesti Rakitnica — Kubeljani.

Radio Ljubljana

Torek 23. maja, 11.00: Pokrajinska oddaja iz Litije, izvajal meščanska šola, vodi g. Rojc — **12.00:** Zvoki iz Češke (plošče) — **12.45:** Poročila — **13.00:** Napovedi — **13.20:** Radijski orkester — **14.00:** Napovedi — **18.00:** Klavirski koncert, gđc. Silva Hrašovec — **18.40:** Človeški tipi in značaji (prof. E.) — **19.30:** Nac. ura: Ohranjanje narodnih običajev, nošenj in arhitekture — **19.50:** Deset minut zabave (g. Fr. Lipah, član Nar. gled.) — **20.00:** Saljapin poje (plošče) — **20.20:** Fr. Celestin: Roza, komedija (izvajajo člani radijske igr. družine) — **22.00:** Napovedi, poročila — **22.15:** Radijski orkester.

Sreda 24. maja, 12.00: Godbe na pihala (plošče) — **12.45:** Poročila — **13.00:** Napovedi — **13.20:** Sramel »Štirje fantje« — **14.00:** Napovedi — **18.00:** Mladinska ura: a) Jezik najdražja dota (g. prof. Fr. Vodnik); b) Opazuj in poskušaj (g. prof. M. Adlešič) — **18.40:** Podlaga za odmero posrednih in neposrednih davkov (davc. uprav. gosp. Voljč Stefan) — **19.00:** Napovedi, poročila — **19.30:** Težnje Hrvatov na polju likovne umetnosti, II. del. — **19.50:** Prirodopisni kotiček (prof. Fr. Pengov) — **20.00:** Wurliške orgle (plošče) — **20.15:** Prenos iz Zagreba: Koncert Hrvatskega obrtnega pevskega društva »Jug« — **22.00:** Napovedi, poročila — **22.15:** Kvartet mandolin.

PROMETNA BANKA D. D.

V LJUBLJANI
STRITARJEVA ULICA 2
Telefon 21-49

Ugodni trgovski krediti
Eskompt menic — Nakazila
v inozemstvo

Stare in nove vloge izplačuje brez
vsake omejitve

Obrestovanje vlog od 4% do 5%

BIRMANSKA DARILA

ure, zlatnina, srebrnina in optični
predmeti po nizkih cenah pri

J. VILHAR, urar, LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA ŠTEV. 36